

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

Η ΠΡΩΤΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΟΜΑΣ

Τὸ 1902, σχηματίσθη περίξ ἐμοῦ μία ὄμας νεαρῶν ἰατρῶν, μετὸν ἀπροκάλυπτον σκοπόν, νὰ μάθουν τὴν ψυχανάλυσιν, νὰ ἀφιέρωθοῦν πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν διδάσωσιν κατόπιν. Ἡ πρωτοβουλία τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὁμάδος αὐτῆς ἀνήκεν εἰς συνάδελφον ὃ ὁποῖος εἶχε δαξιμάσει ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας.

Τὰ μέλη τῆς ὁμάδος συνήρχοντο ὄρισμένας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος εἰς τὴν οἰκίαν μου, συνεζήτουν νημορφούμενοι πρὸς ὄρισμένον κανονισμόν, προσεπάθουν νὰ προσανατολισθοῦν εἰς τὸ νέον καὶ παράξενον τοῦτο πεδῖον ἐρευνῶν καὶ νὰ προκαλέσουν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἄλλων. Μίαν ἡμέραν μᾶς ἐπεσκέφθη κάποιος νεαρὸς ὀνόματι Ράγκ, ὃ ὁποῖος μόλις εἶχε ἀποφοιτήσῃ μᾶς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς. Ἐκόμιζε ἓνα χειρόγραφόν του τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει τὴν ἐξαιρετικὴν του ἱκανότητα εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ψυχαναλύσεως. Τὸν συνεβουλεύσαμεν νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του ἵνα ἐγγραφῇ κατόπιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχαναλύσεως. Ἡ μικρὰ μας ὄμας ἐβρόβη τοιοῦτοτρόπως προικισμένη μετὰ ἓνα γραμματέα ἐνθουσιώδη καὶ ἀσφαλῆ, καὶ δι' ἐμὲ τὸν ἴδιον ὃ Ράγκ δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ βοηθὸς καὶ συνεργάτης ἐντελῶς ἀφοσιωμένος.

Ὁ μικρὸς μας κύλις δὲν ἐβρόδυνε νὰ εὐρυνθῇ, ἀλλὰ ἡ αἰνθεσίς του ἤλιξεν ἐπιτειλομένως κατὰ τὴν διαρκίαν τῶν ἐπομένων ἐτῶν. Δύναμαι νὰ εἶπω ἐν πάσῃ περι-

πτώσει ὅτι ἡ ὁμάς αὕτη, ἐν τῇ ὁλότῃ τῆς, δὲν ὑστέρει καθόλου, ὡς πρὸς τὴν ποιικιλίαν καὶ τὸν πλοῦτον χαρισμάτων καὶ ἱκανοτήτων, τοῦ ἐπιτελείου οἰουδήποτε καθηγητοῦ κλινικῆς. Ἡ ὁμάς περιελάμβανε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὄλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νὰ παίξουν ἀργότερον, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ψυχαναλυτικῆς κινήσεως, ἕνα σπουδαῖον, ἂν ὄχι πάντοτε ἀμεμπτον ρόλον. Ἀλλὰ τότε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προβλεφθῇ ἡ ἐπακολουθήσασα ἐξέλιξις. Εἶχα πάντα λόγον νὰ εἶμαι εὐχαριστημένος, καὶ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἕκαστα τότε πᾶν τὸ δυνατόν διὰ νὰ καταστήσω τὰς γνώσεις μου καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν πειραμάτων μου προσιτὰ εἰς ὄλους. Ἐν τούτοις δύο, γεγονότα, ποῦ συνετέλεσαν νὰ ἀπομακρυνθῶ ἠθικῶς ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ ὁμάδα, ἠπῆρξαν κακὸς οἰωνός. Ἐν πρώτοις δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐπιβάλλω μεταξὺ τῶν μελῶν τὴν φιλικὴν ἁρμονίαν ἢ ὅποια ὀφείλει νὰ βασιλεύσῃ μεταξὺ ἀνθρώπων ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν ἰδίαν ἐργασίαν, σιληράν καὶ ἐλίπονον, καὶ δεύτερον δὲν κατώρθωσα νὰ ἀποκλείσω τὰς περὶ προτεραιότητος συζητήσεις, αἱ ὅποιαι, ὡς γνωστόν, τροφοδοτοῦνται διαρκῶς ἀπὸ αὐτὰς τιύτας τὰς συνθήκας ἐμφύτους εἰς πῦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαν. Αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ διδασκαλία τῆς ψυχανάλυσεως καὶ ἡ πρακτικὴ αὐτῆς ἐφαρμογὴ, δυσκολίαι σοβαρόταται, προκαλοῦσαι πλείστας τῶν σημερινῶν διαφωνιῶν καὶ διχογνωμιῶν, εἶχον ἤδη ἀρχίσει νὰ παραγάγουν τὰς συνεπειὰς των εἰς τὰς ἰδιωτικὰς συνεδριάσεις τῆς μικρᾶς ψυχαναλυτικῆς ἐταιρείας τῆς Βιέννης. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμὲ, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο τότε περὶ μιᾶς τεχνικῆς ἀκόμη ἀτελοῦς καὶ περὶ μιᾶς θεωρίας ἐν πλήρει ἐξέλειξι, δὲν ἐτόλμων νὰ διδάσκω τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην μετὰ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος, τοῦθ' ὕπερ, ὡς ἀντελήφθη ἀργότερον, ὑπῆρξε σφάλμα, διότι ἐὰν δὲν ἦμην τότε ἐπιφυλακτικός, θὰ εἶχον ἕως προλάβει εἰς τοὺς ἄλλους πλείονα σφάλματα καὶ πολλὰς παρεκκλίσεις ἀπὸ τὰν καλὸν δρόμον. Ὁ διδάσκαλος αἰσθάνεται μεγάλην εὐχαρίστησιν ὅταν βλέπῃ τοὺς μαθητὰς του ἱκανοὺς ἀτομικῆς ἀνεξαρτήτου ἐργασίας καὶ ἀπελευθερωθέντας ἐντε-

λῶς ἀπὸ τὴν ὑποτέλειάν των ἀπέναντι τοῦ ὁδηγοῦ. Ἄλλὰ ἢ ἀνεξαρτησία καὶ ἢ αὐτοτέλεια, δὲν εἶνε γόνιμοι ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως παρὰ ὅταν συνδέονται μὲ ὄρισμένα προσωπικὰ πρόσδοντα τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, σπανίως συναντῶνται. Καὶ ἡ ψυχανάλις ἀκριβῶς ἀπαιτεῖ μακρὰν αὐστηρὰν πειθαρχίαν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν πλήρη αὐτοκυριαρχίαν. Ἐπειμὼν τὸ θάρρος τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει ἡ ἀφοσίωσις των εἰς μίαν τόσον ἐπικριθεῖσαν ἀσχολίαν καὶ τόσον ἀγονοῦ μελλοντικῶν ἀμοιβῶν, ἤμην διατεθειμένος νὰ ἀνέχωμαι ἀπὸ μέρους των μελῶν εἰς τὰς συνεδριάσεις μας πολλὰ πράγματα τὰ ὁποῖα εἰς ἄλλας περιστάσεις θὰ μὲ ἐθιγον ἀσφαλῶς. Ἐξ ἄλλου, ἐγγεγραμμένα μέλη τοῦ συλλόγου μας ἦσαν ὄχι μόνον ἰατροί, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πρόσωπα μορφωμένα τὰ ὁποῖα διέβλεπον εἰς τὴν ψυχανάλυσιν καὶ πολὺ σημαντικόν: συγγραφεῖς, καλλιτέχναι, κτλ. Ἡ «Ἐρμηνεῖα τῶν ὀνείρων», τὸ βιβλίον περὶ τῆς «Ἐυφυλογίας» κτλ. εἶχον ἐξ ἄλλου ἀποδείξει ὅτι αἱ θεωρίαι τῆς ψυχανάλυσεως δὲν ἦσαν ἀποκλειστικῶς ἰατρικῆς φύσεως, καὶ ὅτι ἦσαν ἐπιδεκτικαὶ ἐφαρμογῆς εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Ἀπροσδοκῆτως, ἡ κατάστασις μετεβλήθη ἄρδην καὶ ἀποτόμως τὸ 1907. Ἐμάθαμεν ὅτι, ἀθορύβως, ἡ ψυχανάλις εἶχε προκαλέσει τὸ ἐνδιαφέρον ὀρισμένων προσώπων, ὅτι πολλοὶ συμπαθοῦντες εἶχον προσχωρήσει εἰς τὰς θεωρίας μας καὶ διάφοροι ἐπιστήμονες ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὰς υἱοθετήσουν. Ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ Μπλόυερ εἶχον ἤδη μάθει προηγουμένως ὅτι τὰ ἔργα μου ἐμελετῶντο καὶ ἐφημερόζοντο εἰς Μπουργόλτλι. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1907, ὁ δόκτωρ Αἰτιγγον τῆς κλινικῆς τῆς Ζυρίχης, ἦλθεν εἰς Βιέννην, καὶ τὴν ἐπίσκεψίν του αὐτὴν ἐπηκολούθησαν ἐπισκέψεις πολλῶν ἄλλων ἐπιστημόνων, τοῦθ' ὅπερ ἐπέφερε μίαν εὐρυτάτην καὶ ζωνρὰν ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν. Τέλος, τῇ προσκλήσει τοῦ Ἰούγγ, ὁ ὁποῖος τότε ἦτο ἀκόμη βοηθὸς

ιατρός εις Μπουργόλαλι, έλαβε χώραν, κατά τὸ φθινόπωρον τοῦ 1908, εις Σάλτσμπουργ ἡ πρώτη συνέλευσις τῶν φίλων τῆς ψυχανάλυσεως τῶν διαμενοντων ἐν Βιέννῃ, Ζυρίχῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ τὸ πρῶτον αὐτὸ ψυχαναλυτικὸν συνέδριον ἀπεφασίσθη ἡ ἔκδοσις μιᾶς ἐπιθεωρήσεως, ἡ ὁποία καὶ ἤρξισεν ἐκδομένη τὸ 1909, ὑπὸ τὸν τίτλον «Jahrbuch für Psychoanalytische und psycho-pathologische Forschung» καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μπλόυλερ — Φρόυντ, μετὰ τὸν Ἰούγγ ὡς ἀρχισυντάκτην. Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιθεώρησις ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σύνδεσμος μεταξὺ Βιέννης καὶ Ζυρίχης καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν συνεργασίαν τῶν ψυχαναλυτῶν τῶν δύο πόλεων.

Η ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Διεκήρυξα πάντοτε μετ' εὐγνωμοσύνης τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἡ ψυχιατρικὴ σχολὴ τῆς Ζυρίχης, καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Μπλόυλερ καὶ ὁ Ἰούγγ, διὰ τῆς συμβολῆς τῶν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἐπιστήμης μας, καὶ δὲν σκοπεύω ἐνταῦθα νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, εἰς περιστάσεις ἐντελῶς διαφορετικὰς. Εἶνε βέβαιον ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου διὰ τὴν ψυχανάλυσιν δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἐπέμβασιν τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης. Ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς φυσικῆς ἐξελίξεως: ἡ ὑπολανθάνουσα περίοδος εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέρμα τῆς καὶ ἡ ψυχανάλυσις εἶχε γίνει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀντικείμενον ὁλοῦν ἀξέανοντος ἐνδιαφέροντος. Ἀλλὰ ἐνῶ παντοῦ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ψυχανάλυσιν δὲν κατέληξε παρὰ εἰς ἀποδοκιμασίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔμπροσθεν, εἰς τὴν Ζυρίχην ἐπιημειώθησαν μόνον προσχωρήσεις. Οὐδαμοῦ οἱ ψυχαναλυταὶ ἀπετέλουν ὁμάδα τόσον συμπαγῆ, ἂν καὶ ὀλιγαριθμὸν, ὅσον οἱ τῆς Ζυρίχης, ὅπου, ἄλλως τε, μία ἐπίσημος κλινικὴ ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ψυχανάλυσεως καὶ ὅπου ἕνας καθηγητῆς κλινικῆς ἐτόλμησε νὰ εἰσαγάγῃ τὰς ψυχαναλυτικὰς θεωρίας εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ψυχιατρικῆς διδασκαλίας. Οἱ ψυχαναλυταὶ τῆς Ζυρί-

χης έσχημάτισαν οὕτω τὸν πυρήνα τῆς πρώτης έμπροσθουφυλακῆς ἢ ὁποία ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ψυχαναλύσεως. Αὐτοὶ μόνον εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ μάθουν κατὰ βάθος τὴν νέαν τέχνην καὶ νὰ τὴν πλουτίσουν διὰ νέων ἔργων. Οἱ πλεῖστοι τῶν σημερινῶν συνεργατῶν καὶ ὀπαδῶν μου ἦλθον πρὸς ἐμὲ διὰ μέσου τῆς Ζυρίχης. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθές καὶ δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως, εὗρισκοντο μακρύτερον ἀπὸ τὴν Ζυρίχην ἢ ἀπὸ τὴν Βιέννην. Ἡ Βιέννη κατέχει μίαν ἰδιόρρυθμον θέσιν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἢ ὁποία περιλαμβάνει τὰ περισσότερα μεγάλα κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ μας. Σοβαραὶ προλήψεις ἐξημίωσαν σημαντικῶς τὴν φήμην της ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Ἐνῶ πρὸς τὴν Ἑλβετίαν, ὅπου ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι τόσον ζωηρά, συρρέουν οἱ ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν μεγάλων ἔθνων, καὶ μία μολυσματικὴ ἐστία ποὺ θὰ ἐσχηματίζετο εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἦτο ἐπόμενον νὰ συντείνῃ ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν διάδοσιν ἐκείνου τοῦ ὁποῖον ὁ Χόρς, τοῦ Φράϊμπουργ, ὠνόμασε ψυχικὴν ἐπιδημίαν τῆς ἐποχῆς μας.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς συναδέλφου, παρακολουθῆσαντος τὴν ἐξέλιξιν ἢ ὁποία συνετελέσθη εἰς Μπουργόσλι, εἰς τὴν πόλιν τούτην τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ψυχαναλύσεως ἤρχισε πολὺ ἔνωρίς. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἰούγγ περὶ τῶν μυστικῶν πνευματικῶν φαινομένων, δημοσιευθὲν τὸ 1902, εὗρισκομεν τὴν πρώτην ἀναφορὰν εἰς τὴν ἔρμηνείαν τῶν ὀνείρων. Ἀπὸ τὸ 1903 ἢ 1904, διηγεῖται ὁ ἠθθεις συνάδελφος, ἢ ψυχανάλυσις κατεῖχεν ἤδη εἰς Μπουργόσλι πρωτεύουσαν θέσιν. Μετὰ τὴν ἐγκυτάστασιν προσωπικῶν σχέσεων μεταξὺ Ζυρίχης καὶ Βιέννης, ἐσχηματίσθη, λέγει, κατὰ τὸ μέσον τοῦ 1907, ἱταλικὴ εἰσαίρια, τὰ μέλη τῆς ὁποίας συνήρχοντο τακτικῶς διὰ νὰ συζητοῦν τὰ προβλήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Ὁ ρόλος τῶν Ἑλβετῶν εἰς τὴν ἔνωσιν ἢ ὁποία εἶχε δημοσιουρηθεῖ μεταξὺ τῆς σχολῆς τῆς Βιέννης καὶ τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης δὲν συνίστατο μόνον εἰς τὸ νὰ λαμβάνουν χωρὶς ἀνταπόδοσιν. Εἶχον ἤδη δημοσιεύσει ἀξιοσέβαστα ἐπιστημο-

νικά έργα, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν πολύτιμα διὰ τὴν ψυχανάλυσιν. Ἡ ἀπόδειξις τοῦ συνειρμοῦ ἰδεῶν, ἡ προταθείσα ὑπὸ τῆς σχολῆς τοῦ Βούντε, εἶχεν ἐρμηνευθῆ παρ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ψυχαναλύσεως καὶ τοῖς ἐπρομήθευσε δυνατότητας ἐφαρμογῆς ἀπροσδοκίτους. Καὶ οὕτω κατέστη δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῶν εὐκολοὶ πειραματικαὶ ἐπιβεβαιώσεις ψυχαναλυτικῶν καταστάσεων καὶ νὰ προσφερθῶν εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μυηθῶν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἀποδείξεις αἱ ὁποῖαι ἕως τότε ἦσαν μόνον προφορικαί. Οὕτω ἐξεύχθη ἡ πρώτη γέφυρα μεταξὺ τῆς πειραματικῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ψυχαναλύσεως.

Ο ΣΥΝΕΙΡΜΟΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΝ

Τὸ πείραμα τοῦ συνειρμοῦ ἰδεῶν, διαρκούσης τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας, ἐπιτρέπει μίαν προηγουμένην ποιοτικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἀλλὰ δὲν προσκομίζει καμμίαν οὐσιαστικὴν συμβολὴν εἰς τὴν τεχνικὴν. Καὶ χωρὶς αὐτὸ δύναται νὰ γίνῃ ἡ ἀνάλυσις. Ἀλλὰ ἡ σχολὴ τῆς Ζυρίχης, ἡ μᾶλλον οἱ δύο ἀρχηγοὶ τῆς, ὁ Μπλόθλερ καὶ ὁ Ἰούγγ, ἐπλούτισαν τὴν ψυχανάλυσιν καὶ δι' ἄλλης σημασιωτικῆς συνεισφορᾶς. Ὁ πρῶτος ἀπέδειξε ὅτι ὑπάρχει σειρὰ ὁλόκληρος ψυχιατρικῶν περιπτώσεων τῶν ὁποίων ἡ ἐξήγησις δὲν ἐπιτυγχάνεται παρὰ τῇ βοήθειᾳ μεθόδων παρομοίων ἐκείνων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ψυχανάλυσις ἐξηγεῖ τὰ ὄνειρα καὶ τὴν νύμφωσιν («μηχανισμοὶ τοῦ Φρόυντ»). Ὁ Ἰούγγ, ἀπ' ἑτέρου, ἐφαρμόζων τὴν μέθοδον τῆς ἀναλυτικῆς ἐρμηνείας εἰς τὰ παραδοξότερα καὶ σκοτεινότερα φαινόμενα τῆς πρωτογόνου ἀνοίας, ἀπέδειξε τοὺς δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι συνδέουν αὐτὰ μὲ τὴν προηγουμένην ζωὴν καὶ μὲ τὰ ζωτικὰ συμφέροντα τοῦ ἀσθενοῦς. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ἐπιτρέπετο πλέον εἰς τοὺς ψυχιάτρος νὰ ἀγνοήσουν τὴν ψυχανάλυσιν. Τὸ μεγάλο σύγγραμμά του Μπλόθλερ περὶ τῆς σχιζοφρενίας (1911), εἰς τὸ ὁποῖον τιμᾷ τὰς ψυχαναλυτικὰς ἀπόψεις μὲ τὴν ἴδιαν προσοχὴν μὲ τὴν ὁποίαν καὶ τὴν κλινικο-συστηματικὴν μέθοδον, δύναται

να θεωρηθῆ ὡς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐξελίξεως, ἡ ὁποία μᾶς ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα.

Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας καὶ νὰ τολίσω ἐνταῦθα τὴν διαφορὰν ἡ ὁποία ἤδη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑφίστατο μεταξὺ τῶν δύο σχολῶν ὡς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Εἶχον δημοσιεύσει τὸ 1897 τὴν ἀνάγνωσιν μιᾶς περιπτώσεως τῆς σχιζοφρενίας, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐν λόγῳ περίπτωσις παρουσιαζεν ὄξυν παρανοητικὸν χαρακτήρα, ἡ ἐπιτευχθεῖσα θεραπεία τῆς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς προτρέξασα τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀποκτηθέντων ὑπὸ τοῦ 'Ιουγγ κατόπιν τῶν ἀναλύσεων τοῦ. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον μὲ ἐνδιέφερε περισσότερον δὲν ἦτο ἡ ἐρμηνεῖα τῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ ὁ ψυχικὸς μηχανισμὸς τῆς ἀσθενείας καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἀναλογία, ἂν ὄχι ἡ δυνατὴ ταυτότης, μεταξὺ τοῦ μηχανισμοῦ τούτου καὶ τοῦ ἤδη καθορισθέντος καὶ γνωστοῦ τῆς ὑστερίας. Δὲν ἐγνωρίζομεν ἀκόμη τίποτε περὶ τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν δύο τούτων μηχανισμῶν. Ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον ἐπέδιωκον τότε ἦτο νὰ ἐγκαινιάσω μίαν θεραπείαν τῶν νευρώσεων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ὅλα τὰ νευρωτικὰ καὶ ψυχωτικὰ φαινόμενα εἶχον τὴν ἐξήγησιν των εἰς ἀνώμαλον κατάστασιν τῆς ἀφροδισίας, εἰς τὰς παρεκβάσεις ἀπὸ τὴν κανονικὴν τῆς δρόμον. Ἡ ἀποψις αὕτη ἦτο ἐντελῶς ξένη διὰ τοὺς ἐλβετοὺς ἐπιστήμονας. Καθ' ἃ γνωρίζω, ὁ Μπλόυερ παραμένει ἀκόμη σήμερον πείσμων ὁπαδὸς τῆς ὀργανικῆς αἰτιολογίας ὅλων τῶν μορφῶν τῆς πρωτογόνου ἀνοίας, καὶ ὁ 'Ιουγγ, τοῦ ὁποῖου τὸ βιβλίον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶχε δημοσιευθῆ τὸ 1907, ἐκηρύχθη τὸ 1908 εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Σάλτσμπουργ, θικισώτης τῆς θεωρίας τῆς τοξικῆς αἰτιοκρατίας τῆς ἐν λόγῳ ἀσθενείας, ἡ ὁποία θεωρεῖται, χωρὶς νὰ ἀποκλείσῃ τὴν τῆς ἀφροδισίας, θὰ ἔπρεπε, κατὰ τὸν 'Ιουγγ, νὰ κατέχη τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Ὁλλισθησε κατόπιν (τὸ 1912) ἐπὶ τοῦ ἰδίου σημείου, χρησιμοποιοῦν πέραν τοῦ ἐπιτρεπομένου ὄριου τὰ ὑλικά τὰ ὁποία πρωτίτερα δὲν ἦθελε νὰ χρησιμοποιεῖται ποσῶς.

Ὁφείλω νὰ σημειώσω ἐπίσης καὶ τρίτην συμβολὴν τῆς ἐλβετικῆς σχολῆς, ἡ ὁποία ὁμοίως ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Ἰουγγ καὶ δὲν ἔχει, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὴν ἀξίαν ἣν ἀποδίδου εἰς αὐτὴν πρόσωπα ξένα πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν. Πρόκειται περὶ τῆς θεωρίας τῶν συμπλεγμάτων, ὅπως συνάγεται αὐτῇ ἀπὸ τὸ ἔργον «Διαγνωστικαὶ μελέται περὶ τῶν συγχευμῶν» (1906—1910). Δὲν ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον ψυχολογικὴν θεωρίαν καὶ δὲν δύναται νὰ καταταχθῇ φυσικῶς καὶ λογικῶς εἰς τὸ σύνολον τῶν ψυχαναλυτικῶν θεωριῶν. Ἀφ' ἐτέρου ὁμοίως, ἡ λέξις «σύμπλεγμα», ὅρος εὐχερῆς, πολλάκις ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐν συνόλῳ περιγραφὴν ψυχολογικῶν καταστάσεων, ἐπολιτογραφήθη εἰς τὴν ψυχαναλυτικὴν ὁρολογίαν. Μεταξὺ ὄλων τῶν ὄρων καὶ ὀνομασιῶν, τοὺς ὁποίους ἐπλάσαμεν πρὸς κλίτυριν τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχανάλυσεως, δὲν ὑπάρχει ἄλλος ὁ ὁποῖος νὰ ἔχη ἀποκτήσει τόσην δημοτικότητα καὶ νὰ ἔχη χρησιμοποιηθῇ τόσον καταχρηστικῶς, ὅσον ὁ ὄρος «σύμπλεγμα», πρὸς μεγάλην ζημίαν τῶν ὄρων καὶ τῶν ἐννοιῶν. Εἰς τοὺς ψυχαναλυτικὰς κύκλους γίνεται συχνάκις λόγος περὶ «ἐπιστροφῆς συμπλεγμάτων», ἐκαὶ ὅπου εἰς τὴν πραγματικότητα πρόκειται περὶ «ἀπιστροφῆς ἀπωθημένων τάσεων καὶ ἀνομνήσεων» καὶ ἔχει δημιουργηθῆ ἡ συήθεια νὰ λέγουν: «Ἀισθάνομαι ἀπέναντί του ἓνα σύμπλεγμα», ἐνῶ ὀρθότερον εἶναι: «Ἀισθάνομαι ἀπέναντί του μίαν ἀντίστασιν».

Ἀπὸ τὸ 1907, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν περίοδον ἡ ὁποία ἐπηκολούθησεν τὴν ἐγναθίδουσαν διαρκῶν σχέσεων μεταξὺ Βιέννης καὶ Ζυρίχης, χρονολογεῖται ἀκριβῶς ἡ καταπληκτικὴ ἀνάπτυξις τῆς ψυχανάλυσεως, ὑπὸ τὸ σημεῖον τῆς ὁποίας ζοῦμεν σήμερον καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδειξις ἐμφανίζεται εἰς τὴν ταχεῖαν διάδοσιν τῶν ψυχαναλυτικῶν συγγραμμάτων, εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰατρῶν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ μάθουν ἢ νὰ ἐξασκήσουσιν τὴν ψυχανάλυσιν, τέλος εἰς τὰς ὁλοῦν πυκνοτέρας ἐπιθέσεις ἐπιχειρουμένης κατ' αὐτῆς εἰς τὰ συνέδρια καὶ τὰς συνελεύσεις τῶν ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν. Ἡ ψυχανάλυσις διεδόθη μέχρι τῶν

πλέον ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν, ἀποτινάξασα τὸν λήθαρον τῶν ψυχιάτρων καὶ προκαλοῦσα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μὴ εἰδικῶν μορφωμένων ἀτόμων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Χάβελσκι Ἕλλησ, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὴν ἐξέλιξιν τῆς ψυχανάλυσεως μετὰ συμπαθείας, χωρὶς ὁμοῦ καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς αὐτήν, ἔγραψε τὸ 1911 εἰς μίαν ἀνακοίνωσιν, γενομένην εἰς τὸ ἰατρικὸν συνέδριον τῆς Αὐστραλασίας: «Ἡ ψυχανάλυσις τοῦ Φρόϋντ ἔχει σήμερον ὁδοὺς καὶ ἐξασκεῖται ὄχι μόνον εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ Ἑλβετίαν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὸν Καναδᾶν, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω καὶ εἰς τὴν Αὐστραλασίαν». Ἐνας ἰατρός τῆς Χιλῆς (πιθανῶς γερμανικῆς καταγωγῆς) ἐκηρύχθη εἰς τὸ διεθνὲς συνέδριον τοῦ Μπουένος-Ἀῦρες (1810) ἑπὶ τῆς θεωρίας περὶ παιδικῆς φυλετικότητος καὶ ἐπήνεσε τὰ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα διὰ τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας τῶν συμπτωμάτων εἰς τὰς κεντρικὰς Ἰνδίας, μού ἀνεκοίνωσε δὲ διὰ μέσου διακεκριμένου συναδέλφου, ἐπανελθόντος εἰς Εὐρώπην, ὅτι, ἐπὶ τῶν Ἰνδῶν μααμεθανῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφήρμοσε τὴν ἀνάλυσιν, διεπίστωσεν ὅτι, αἱ νευρώσεις ἔχουν τὴν αὐτὴν αἰτιολογίαν ὡς καὶ αἱ νευρώσεις τῶν Εὐρωπαίων.

Ἡ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕἰΣ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ

Ἡ εἰσαγωγή τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἔλαβε χώραν ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1909, ὁ κ. Στάνλεϋ Χάλλ, πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου Κλάρκ, τῆς Οὐάσινγκτον (πλησίον τῆς Βοστώνης) μᾶς προσεκάλεσε, τὸν Ἰούγγι καὶ ἐμέ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰκοσαετηρίδος τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, διὰ μίαν σειρὰν διαλέξεων εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἐκεῖ παρατηρήσαμεν, μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως, ὅτι τὰ μέλη τοῦ μικροῦ, ἀλλὰ ἀξιοσεβύστου φιλοσοφικο-παιδαγωγικοῦ πανεπιστημίου ἦσαν ἀν-

θρωποι ἐλεύθεροι πάσης προλήψεως, ἐνήμεροι τῶν ψυχαναλυτικῶν ἔργων, περὶ τῶν ὁποίων ἔκαμον λόγον εἰς τοὺς φοιτητάς των. Εἰς τὴν τόσον σεμνότυπον Ἀμερικὴν λοιπὸν ἦτο, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, δυνατόν νὰ ὀμιλήσῃ καὶ ἐλευθέρως καὶ νὰ πραγματευθῇ ἐπιστημονικῶς εἰς τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς κύκλους θέματα τὰ ὁποῖα εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν θεωροῦνται ὡς προσβάλλοντα τὰ χρηστὰ ἤδη. Αἱ πέντε διαλέξεις τὰς ὁποίας ἔκαμα ἐκ τοῦ προχείρου εἰς Οὐώρτσεστερ ἐδημοσιεύθησαν κατόπιν, εἰς ἀγγλικὴν μετάφρασιν εἰς τὸ «American Journal Psychology», καὶ μετ' ὀλίγον, τὸ γερμανικὸν πρωτότυπον ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ ψυχανάλυσεως». Αἱ διαλέξεις τοῦ Ἰούγγ ἀφεώρων τὴν μελέτην τῶν συνειρμῶν ἀπὸ διαγνωστικῆς ἀπόψεως, καὶ τὰς ρήξεις τῆς παιδικῆς ψυχῆς Κατὰ τὰς εἰς Οὐώρτσεστερ τελετάς, ἡ ψυχανάλυσις ἀντεπροσώπηετο, ἐκτὸς ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἰούγγ, καὶ ὑπὸ τοῦ Φερέντση, ὁ ὁποῖος ἐπέμεινε νὰ μὲ συνοδεύσῃ κατὰ τὸ ταξιδιὸν μου, ὑπὸ τοῦ Ἐρνέστου Τζόνς, τότε καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τορόντο (Καναδᾶ), καὶ ὑπὸ τοῦ Μπρίλ ὁ ὁποῖος ἐφήρμοζεν ἤδη τὴν ψυχανάλυσιν εἰς Νέαν Ὑόρκην.

Εἰς Οὐώρτσεστερ ἐδημιουργήθησαν σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔμελλον νὰ ἔχουν μεγίστην σπουδαιότητα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, μετὰ τοῦ κ. Τζαίμη Πούτναμ, καθηγητοῦ τῆς νευροπαθολογίας, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Χάρβαρτ. Ὅλγα ἔτη προηγουμένως ὁ κ. Πούτναμ εἶχε κηρυχθῆ ἔναντιον τῆς ψυχανάλυσεως, αἴφνης ὁμως μετεπεῖσθη, καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐκθέτῃ αὐτήν, διὰ διαλέξεων ὑπὸ φιλικὸν πνεῦμα, εἰς τοὺς συμπατριώτας καὶ συναδέλφους του. Ὁ σεβασμὸς τὸν ὁποῖον ἀπήλαυεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, λόγῳ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἠθικῆς θέσεως καὶ τῆς ἀγεδιοτελοῦς καὶ θαρραλέας αὐτοῦ ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὠφέλησεν τὰ μέγιστα τὴν ψυχανάλυσιν, τὴν ὁποῖαν προήσπισαν ἀπὸ τῶν συκοφαντιῶν αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς θὰ ἐπέφερον τὴν δυσφήμησιν τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς. Ὑπὸ τὴν πίεσιν ὁμως τῶν ἰσχυρῶν ἠθικῶν καὶ φιλοσοφικῶν

ἀπαιτήσεων τῆς φύσεώς του, ὁ κ. Πούτναμ ἐνόμισεν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνο πού ἠδύνατο αὐτὴ νὰ προσφέρῃ καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ, διὰ τὴν διαμόρφωσιν ὠρισμένης ἠθικο-φιλοσοφικῆς κοσμοθεωρίας. Οὐχ² ἦττον ὁμως, παρέμεινεν ὁ κυριώτερος ὑπερασπιστὴς καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν χώραν του.

Ἄνεκτίμητοι εἶναι ἐπίσης αἱ ὑπηρεσίαι πού προσέφεραν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ὁ Gones καὶ ὁ Μπρίλ οἱ ὁποῖοι, ἵνα διαδώσῃν καὶ ἐκλαϊκεύσῃν αὐτὴν, κατέβαλαν, εἰς τὰ ἔργα των, πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, ὅπως θέσῃν ὑπ' ὄψει τῶν συμπατριωτῶν των, τὰ οὐσιώδη γεγονότα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, δηλαδή τὰς νευρώσεις καὶ τὰ δεινὰ. Ὁ Μπρίλ διεκρίθη ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κυρίως διὰ τῆς λατρικῆς του δράσεως καὶ διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν ἔργων μου, ἐνῶ ὁ Gones ἔδρα ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα διὰ διδακτικωτάτων διαλέξεων καὶ δι' ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς τὰ συνέδρια κατὰ τὰς περὶ ψυχανάλυσεως συζητήσεις.

Ἡ ἔλλειψις σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς παραδόσεως καὶ ἡ ἄτονος αὐστηρότης τῶν ἐπισίμων ἀρχῶν ἐνεθάρρουναν τὴν ὑπὲρ τῆς ψυχανάλυσεως κίνησιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ Χάλλ δοθείσης ὠθήσεως. Συνέβη εἰς τὴν χώραν ταύτην τὸ χαρακτηριστικὸν γεγονὸς ὅτι, καθηγῆται καὶ διευθύνεται δημοσίων ἰδρυμάτων ἐπεχείρησαν μετ' ἀσυνήθους σπουδῆς νὰ πειραματίζωνται ἐπὶ τῆς ψυχανάλυσεως ὡσάν νὰ ἦσαν εἰδικοί ἰατροί. Ἄλλὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀκριβῶς μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ψυχανάλυσεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταλήξῃ εἰς θετικὸν ἀποτέλεσμα πρὸς εἰς τὰς χώρας ὅπου εἶχε συναντήσῃ τὴν μεγαλυτέραν ἀντίστασιν, δηλαδή εἰς τὰς χώρας τοῦ παλαιοῦ πολιτισμοῦ.

ΕἰΣ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑΣ ΧΩΡΑΣ

Ἐξ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἡ Γαλλία εἶνε ἐκεῖνη ἣ ὁποία ἀπεδείχθη ἡ πλέον δύστροπος ἀπέναντι

τῆς ψυχανάλυσεως, ἂν καὶ ὁ Μέντερ τῆς Ζυρίχης ἐδημοσίευσε ἔργα ἄρκετὰ σοβαρά, ἱκανὰ νὰ καταστήσουν τὰς ψυχαναλυτικὰς θεωρίας προσιτὰς εἰς τὸ γαλλικὸν κοινόν. Αἱ πρῶται ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς ψυχανάλυσεως προήλθαν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν πρωτεύουσάν. Ὁ Μοριώ—Μπωσάν, τῆς πόλεως Πουατιέ, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Γάλλος ὁ ὁποῖος προσεχώρησεν ἀτροκαλύπτως εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Τὸ 1913 οἱ κ. κ. Ρεζι καὶ Χενάρ (τοῦ Μπορδῶ) ἀπεπειράθησαν διὰ μιᾶς ἐκθέσεως, ἀσαφοῦς εἰς ὠρισμένα αὐτῆς σημεῖα, καὶ ἀφιερωμένης κυρίως εἰς τὸν συμβολισμόν, νὰ διασκορπίζουν τὰς προκαταλήψεις τῶν συμπατριωτῶν τῶν ἐναντίον τῆς ψυχανάλυσεως. Εἰς τοὺς Παρισίους, ἐακρατεῖ ἀκόμη φαίνεται ἡ τόσον εὐφραδῶς διατυπωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ζανέ εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Λονδίνου (1913) πεποιθήσις κατὰ τὴν ὁποίαν ὅ,τι καλὸν περιέχει ἡ ψυχανάλυσις εἶνε μία τροποποιημένη ἀντιγραφή τῶν ἰδεῶν τοῦ Ζανέ, ἐνῶ πᾶν ὅ,τι δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς εἶνε ἀπορριπτέον. Ἐδη, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀναφερθέντος συνεδρίου, ὁ Ζανέ ἠναγκάσθη νὰ ὑποκλιθῇ πρὸ τῶν διορθώσεων τοῦ Γανες ὁ ὁποῖος τοῦ ὑπέδειξεν ὅτι δὲν εἶχεν ἐξοικειωθῆ ἀκόμη μὲ τὰς βασικὰς ἀντιλήψεις τῆς ψυχανάλυσεως. Ἐν τούτοις, ἀπορρίπτοντες τὰς ἀξιώσεις του, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ Ζανέ συνέβαλεν ἀξίως εἰς τὴν ψυχολογίαν τῶν νευρώσεων.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔπειτα ἀπὸ μίαν πρώτην ζύμωσιν ἡ ὁποία ἐφαίνετο καλὸς οἰωνός, ἡ κίνησις ἔσταμάτησε ἀποτόμως. Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, ἡ ψυχανάλυσις ἔγινε γνωστὴ ἐνωρίς, χάρις εἰς προσωπικὰς μου σχέσις. Οἱ Ἐρντεν, Ὁφούζιεν καὶ Ρέντεργεμ ἀνέπτυξαν ἐκεῖ μίαν ἐπιτυχῆ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν δρᾶσιν.

Εἰς τὴν Ἑγγλίαν, τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων διὰ τὴν ψυχανάλυσιν ἐξεδηλώθη βαθμιαίως, ὠρισμένα ὅμως ἐνδείξεις μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι χάρις εἰς τὴν πρακτικὴν δξύνουσαν τῶν Ἀγγλῶν καὶ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν εὐθύτητά των, ἡ ψυχανάλυσις θά φθάσῃ

εις την Μεγάλην Βρετανίαν εις υψηλὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως.

Εἰς τὴν Σουηδίαν, ὁ Μπίερ, ὁ ἐπιστημονικὸς διάδοχος τοῦ Βετεροστραντ ἐγκατέλειψε, τοῦλάχιστον προσωρινῶς, τὴν ὑπνωτικὴν ὑποβολὴν πρὸς ὄφελος τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας. Ὁ Βόγτ, τῆς Χριστιανίας ἐδημοσίευσε τὸ 1907 τὸ ἔργον του «*Psykiatrens grundtraek*» εἰς τὸ ὁποῖον ἀποκαθιστᾷ τὴν ψυχανάλυσιν, εἰς τρόπον ὥστε δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι, τὸ πρῶτον, ἐγχειρίδιον ψυχιατρικῆς βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ψυχανάλυσεως ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Νορβηγικὴν γλῶσσαν.

Εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἡ ψυχανάλυσις δὲν ἐβράδυνε νὰ γνωρισθῆ καὶ νὰ διαδοθῆ εὐρέως: σχεδὸν ὅλα τὰ ἔργα μου καθὼς καὶ πολλὰ συγγράμματα τῶν μαθητῶν μου μετεφράσθησαν εἰς τὴν Ρωσικὴν. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅμως ὅτι οἱ Ρῶσοι κατώρθωσαν νὰ κατανοήσουν κατὰ βάθος τὰς θεωρίας μου. Αἱ συμβολαὶ τῶν Ρώσων ἰατρῶν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν εἶνε ἀσήμανται. Μόνον ἡ Ὁδησὸς ἔχει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Βούλιρ ἓνα ἰκανότατον ψυχαναλυτὴν.

Εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ εἰσαγωγή τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλολογίαν ἦτο ἔργον τοῦ κ. Ίέκελς. Ἡ Οὐγγαρία, ἡ ὁποία, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως, κεῖται τόσον πλησίον τῆς Αὐστρίας, ἐνῶ, ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως εὐρίσκεται τόσον μακρὰν ἀπ' αὐτήν, δὲν ἐπρομήθευσε ἕως σήμερον παρὰ ἓνα μόνον συνεργάτην, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ συνεργάτης λέγεται Φερέντση καὶ ἀξίζει μόνος του ὅσον μία ὁλόκληρος ἑταιρεία.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Γερμανίαν, δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον σφοδρῶν ἐπιστημονικῶν συζητήσεων καὶ προκαλεῖ τόσον ἐκ μέρους τῶν ἰατρῶν ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν μὴ ἐιδικῶν ἀνεπιφυλάκτους ἐκδηλώσεις ἀποδοκιμασίας, αἱ ὁποῖαι, μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ κατευνασθῶν, ἐπαναλαμβάνονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μὲ ἐπηξημένην δομύτητα. Οὐδὲν ἐπίσημον ἴδρυμα ἀνέχεται τὴν διδασκαλίαν τῶν θεωριῶν μας, ἢ

τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ ἰατροὶ οἱ ὅποιοι τὴν ἐφαρμοζοῦν μετ' ἐπιτυχίας. Μόνον Ἰδρύματα, ὅπως τὸ τοῦ Μπίνσβαγκερ, εἰς Κρούτσλιγγεν (ἐλβετικὸν ἔδαφος) καὶ τὸ τοῦ Μαρσινόφκη, εἰς τὸ Χολσταίν, ἐδέχθησαν τὴν ψυχανάλυσιν. Εἰς τὸ Βερολίνον ἡ ψυχανάλυσις προασπίζεται ἀπὸ τὸν Ἀμπραχάμ, ἓνα ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων συγχρόνων ψυχαναλυτῶν, τέως βοηθὸν τοῦ Μπλόυλερ.

Δικαίως θὰ διερωτᾶται κανεὶς διατι ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων δὲν μετεβλήθη ἂν καὶ παρῆλθον τόσα πολλὰ ἔτη. Ὅφείλει ἤμως νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἐκθεσις ἀντιπροσωπεύει μόνον τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Δὲν πρέπει νὰ ὑπερτιμήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς ἀρνητικῆς στάσεως τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν διευθυντῶν ἰδρυμάτων, καθὼς καὶ ἐκείνων ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἀκολουθίαν των. Εἶναι φυσικὸν οἱ ἀντίπαλοι νὰ μεταχειρίζωνται σφοδρὰν γλῶσσαν, ἐνῶ οἱ ὀπαδοί, καταπτοημένοι, νὰ φανοῦν φρόνιμοι. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς τελευταίους ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποσυρθοῦν ἀπὸ τὴν κίνησιν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων, ἀφοῦ εἶχον προσφέρει εἰς τὴν ψυχανάλυσιν σημαντικὰς ὑπηρεσίας πλήρεις ὑποσχέσεων.

Οὐχ' ἦττον ὅμως ἡ κίνησις συνεχίζεται σιωπηρῶς, ἀποκτώσα συνεχῶς νέους ὀπαδοὺς μεταξὺ τῶν ψυχιάτρων καὶ τῶν μὴ εἰδικῶν, ἐλκύουσα νέους καὶ πολυαριθμούς ἀναγνώστας εἰς τὰ ψυχαναλυτικὰ περιοδικά, τοῦθ' ὅπερ ἐξαναγκάζει τοὺς ἀντίπαλους νὰ πολλαπλασιάζουν καὶ νὰ ἐνισχύουν τὰ ἐπιθετικὰ μέσα. Εἶχον πολλάκις τὴν εὐκαιρίαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων ἐτῶν νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ τὰ εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐκάστοτε δημοσιευόμενα πρακτικὰ ὄρισμένων συνεδρίων ἢ συνεδριάσεων ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν ἢ ἀπὸ τὰ σχόλια περὶ ψυχαναλυτικῶν βιβλίων, ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἔπαυσεν ὑφισταμένη, ἀπέθανε καὶ ἀπερρίφθη ὀριστικῶς. Πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὴν πληροφορίαν αὐτὴν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ παράδειγμα τοῦ Μάρκ Τουὲν ὁ ὅποιος, ἀναγνώσας εἰς κάποιαν ἐφημερίδα τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου του ἔτη

λεγράφησεν εἰς τὸν διευθυντὴν αὐτῆς: «Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου μου εἶναι κάπως ἐξογκωμένη».

Καὶ συμβαίνει ὥστε, ἔπειτα ἀπὸ κάθε νεκρολογίαν περὶ αὐτῆς, ἡ ψυχανάλυσις νὰ ἀποδεικνύεται ζωηροτέρα καὶ ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὸ παρελθόν, πλουσιωτέρα εἰς ὁπαδοὺς καὶ συνεργάτας καὶ προικισμένη μὲ νέα ὄργανα. Εἶναι πολ- λάκις προτιμώτερον νὰ μᾶς περάσουν γιὰ πεθαμένους παρὰ νὰ μᾶς περιβάλουν διὰ νεκρωσίμου σιωπῆς.

Ἡ ΔΙΕΙΣΔΥΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ἐνῶ συντελεῖτο ἡ ὡς ἄνω περιγραφεῖσα κατὰ τύπον ἐπέκτασις τῆς ψυχανάλυσεως, ἐλάμβανε συγχρόνως χώραν μία εἰς πλάτος, καὶ βάθος εὑρυνσις τῶν θεωριῶν τῆς, χάρις εἰς τὴν μελέτην τῶν νευρώσεων καὶ ψυχώσεων, εἰς ἄλλας ἐπιστήμας. Δὲν θὰ σταματήσω πολὺ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς τῆς ἐξελέξεως τῆς διδασκαλίας μας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐξεδόθη ἓνα ἐξαιρετικὸν ἔργον τῶν Ράγκ καὶ Σάξ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίθενται λεπτομερῶς αἱ νέαι συνεισφοραὶ τῆς ἀναλυτικῆς ἐργασίας. Πρέπει νὰ τονίσωμεν ὅμως ὅτι, εἰς τὸ πεδίον τοῦτο, δὲν κατέχομεν ἀκόμη παρὰ μόνον ἀρχάς, δοκιμὰς, ἀκόμη καὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σχέδια. Οἱ ἔχοντες εὐθυκρίσιαν δὲν θὰ ἴδουν εἰς τὸν στοχασμὸν μου τοῦτον ποῖάν τινα ἐπίκρισιν. Ἀνάριθμητα εἶνε τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα προκύπτουν πρὸς ἐξέτασιν, ἐλάχιστος εἶνε ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν μελετητῶν τῶν ἐτοίμων διὰ τὴν σχετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐκ τούτων, ἐξ ἄλλου, πολλοὶ εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀφιερωθοῦν εἰς ἄλλας ἀπασχολήσεις, εἰς τὰς κυρίας τῶν ἀπασχολήσεων, καταγιγόμενοι μόνον ἐρασιτεχνικῶς μὲ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς εἰδικότητός των. Οἱ ἐν λόγῳ μελετηταὶ προερχόμενοι ἐκ τῆς ψυχανάλυσεως δὲν σκέπτονται ἄλλως τε νὰ κρούσῃν τὸν ἐρασιτεχνισμὸν των, ἔχοντες μίαν μόνον φιλοδοξίαν, νὰ δείξουν τὸν δρόμον εἰς τοὺς εἰδικούς, νὰ τάξουν εἰς ἕκαστον τὴν θέσιν του, νὰ τοὺς συμβουλεύσουν περὶ τὴν χρῆσιν τῆς τεχνι-

κῆς καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς ψυχανάλυσεως. Καὶ ἐάν, παρ' ὅλα ταῦτα, τὰ ἐπιτευχθέντα μέχρι σήμερον ἀποτελέσματα εἶνε ἀξία ἐκτιμήσεως, τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν γοιμότητα τῆς ψυχανάλυσεως, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὑπάρχουν ἤδη ἐπιστήμονες οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ εἶνε ἰατροί, ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας.

Πλεῖστα ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐφαρμογῶν, ὡς εἶνε εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τις, συνδέονται μὲ τὰς πρώτας μου ἀναλυτικὰς ἐργασίας. Ἡ ἀναλυτικὴ ἐξέτασις τῶν νευρωτικῶν καὶ ἡ ἀνάλυσις τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων ὀμαλῶν ἀτόμων ἀπεκάλυψαν τὴν ὑπαρξίν ὀρισμένων ψυχολογικῶν συνθηκῶν αἱ ὅποια δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν ἀξίαν μόνον διὰ τὰς καταστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἀνακαλυφθῆ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παραλλήλως μὲ τὴν ἐξήγησιν τὴν ὁποίαν μᾶς προσέφερεν ἡ ψυχανάλυσις περὶ τῶν παθολογικῶν φαινομένων, αὕτη μᾶς ἀπεκάλυψε καὶ τοὺς δεσμοὺς διὰ τῶν ὁποίων τὰ φαινόμενα ταῦτα συσχετίζονται μὲ τὴν ὀμαλὴν ψυχικὴν ζωὴν, καθὼς καὶ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς ψυχιατρικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, τῶν ἀναφερομένων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν μελέτην τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας. Ἐπίσης καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον ὀρισμένα τυπικὰ ὄντρια παρέσχον τὴν ἐξήγησιν ὀρισμένων μύθων καὶ παραμυθῶν. Ἀκολουθοῦντες τὸν αὐτὸν δρόμον ὁ Ρίκλιν καὶ ὁ Ἀμπραχὰμ ἐνεκαινίασαν τὰς περὶ τῶν μύθων ἐρεῦνας τῶν, συμπληρωθεῖσας διὰ τῶν περὶ μυθολογίας μελετῶν τοῦ Ράγκ, αἱ ὅποια ἀνταποκρίνονται αὐστηρῶς πρὸς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐδικῆς αὐτῆς ἐπιστήμης. Ἐμβαθύνοντες εἰς τὴν μελέτην τοῦ συμβολισμοῦ τῶν ὄντρων, εὐρέθημεν πρὸ προβλημάτων σχετιζομένων μὲ τὴν μυθολογίαν, μὲ τὴν λαογραφίαν (Τζόνς, Στόρφερ) καὶ μὲ τὰς θρησκευτικὰς ἀφαιρέσεις. Ἐνθυμοῦμαι τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἐνεποίησαν εἰς τὰ μέλη ἑνὸς ψυχχαναλυτικοῦ συνεδρίου αἱ ἀνακοινώσεις μαθητοῦ τινος τοῦ Ἰοῦγγ, τόνισαντος τὰς ἀναλογίας αἱ ὁποιαὶ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν φαντασιο-

πληξιών τῶν σχιζοφρενικῶν καὶ τῶν κοσμογονικῶν φαντασιῶν τῶν πρωτογόνων λαῶν καὶ ἐποχῶν. Ἐν τῇ μυθολογίᾳ ἀποκτηθέντα ὑλικά εὖρον ἀργότερον ἐνδιαφέρουσαν ἐπεξεργασίαν, ἢν καὶ ὄχι κατὰ πάντα ὁρθήν, εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Ἰουγγ, τειοῦσας εἰς τὴν διαπίστωσιν σχέσεως τιμῶς μεταξύ τῶν νευρωτικῶν ἐκδηλώσεων ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ μυθολογικῶν ἐπινοήσεων ἀφ' ἑτέρου.

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ

Ἡ ἐξερεύνησις τῶν ὄντων μᾶς ὠδήγησε, δι' ἑτέρας ὁδοῦ, εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ποιητικῶν δημιουργημάτων, ἐν πρώτοις, καὶ κατόπιν τῶν ἰδίων τῶν ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν. Κατὰ πρῶτον λόγον διεπιστώθη ὅτι, τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν κλεκόμενα ὄνειρα παρουσιάζοντο εἰς τὸ φῶς τῆς ἀναλύσεως ὡς γνωστὰ αὐτοῦσια ὄνειρα («Γκραντίβα»). Ἡ περὶ τῆς ἀσυνειδήτου ψυχικῆς ἐνεργείας ἀντίληψις μᾶς ἐπέτρεψε νὰ συλλάβωμεν μίαν πρώτην ἰδέαν περὶ τῆς φύσεως τῆς ποιητικῆς δημιουργίας. Αἱ ὁμηρικαὶ τάσεις, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἀνεγνωρίσαμεν, παίζουσι σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων, μᾶς ἔδειξεν τὰς πηγὰς τῶν καλλιτεχνικῶν δημιουργημάτων. Ἐγεννήθησαν τότε διάφορα ζητήματα, π. χ. πῶς ὁ καλλιτέχνης ἀντιδρῶ εἰς τὰς ὁμηρικὰς του τάσεις, ὑπὸ ποῖν ἐπενδύματα ἐξωτερικῶς τὰς ἀντιδράσεις του. (Βλ. : Ράγκ, «Ὁ Καλλιτέχνης», τὰς ἀναλύσεις τῶν ποιητῶν ἀπὸ τῶν Σάγδερ, Ράικ καὶ ἄλλους, μίαν μικρὰν μου διὰ τὸν Λεονάρδο ντὰ Βίντσι^(*), τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Λεγκαντίνι, ὑπὸ τοῦ Ἀμπραχάμ). Πλεῖστοι τῶν ἀναλυτῶν, ἐνδιαφερόμενοι διὰ ζητήματα γενικῆς φύσεως, συνέβαλον διὰ τῶν ἐργασιῶν των εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τούτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀσφαλῶς καὶ τὰ πλέον ἐλκυστικὰ ἐξ ὧν ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἐφαρμοζομένην ψυχανάλυσιν.

(*) «Λεονάρδος ντὰ Βίντσι», ἔκδοσις Γροβόση «Σύγχρονη Σκέψις» Νο 2.

σ ν. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου ἐπίσης ἡμαγκάσθημεν νὰ ἀναμικτωπίζωμεν τὴν ἀντίδρασιν τῶν ἀνυποσύντων τὴν ψυχανάλυσιν, τὰς αὐτὰς παρεξηγήσεις καὶ τὰς αὐτὰς ἐμπαιθεῖς ἐπικρίσεις τὰς ὁποίας συνηντήσα ἐν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἐφαρμοσμένης ψυχανάλυσεως ὕμν τὴν στενὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Πράγματι ἦτο ἐπὶ μὲν ἡ ψυχανάλυσις νὰ προκαλέσῃ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀενὸ καθρέδρας ἐπιστημόνων ἐκεῖ ὅπου θὰ προσεπάθει νὰ ἐπιβληθῇ. Ὅφειλομεν, ἐν τούτοις, νὰ εἰπώμεν ὅτι αὐτὰ ἐπαχειρηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ψυχανάλυσεως ἀπόπειραι ἐπιδιδρομῆς δὲν ἐπροκάλεσαν παντοῦ τὸ ἴδιον ἐνδιαφέρον καὶ ὅτι ἀναμένονται καὶ ἄλλοι ἀγῶνες εἰς τὸ μέλλον. Μεταξὺ τῶν ἔργων ἐφαρμοσμένης ψυχανάλυσεως, κριτικῆς καὶ φιλολογικῆς φύσεως, αὐστηρῶς ἐπιστημονικῆς, ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει κεφαλαῖωδες ἔργον τοῦ Ράγκ περὶ τῆς αἰμομιξίας, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς δὲν πρόκειται νὰ ἔχῃ συμπαθῆ ὑποδοχήν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν γλωσσολογίαν καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς ἐμβρυώδη κατάστασιν. Τὸ πρῶτον ἀπεπειράθη τὸ 1910 νὰ ἐξετάσω τὰ προβλήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν θρησκευτικὴν ψυχολογίαν, παραλληλίζων τὰς ἱεροτελεστίας τῶν θρησκείων μὲ τὰς πράξεις τῶν νευρωτικῶν. Εἰς τὸ ἔργον του περὶ τῆς θεοσεβείας τοῦ κόμητος Ζίνζενδορφ (καὶ εἰς μερικὰ ἄλλα ἔργα), ὁ δόκτωρ Πίφστερ τῆς Ζυρίχης, ἀπεπειράθη νὰ συσχετίσῃ τὴν θρησκευτικὴν ὄνειροπόλησιν μὲ τὸν διεφθαρμένον ἐρωτισμὸν, καὶ εἰς πρόσφατα συγγράμματα τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης βλέπει τις μίαν προσπάθειαν πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, διὰ μιᾶς ἐκουσίας ἀντιδράσεως, θρησκευτικῶν παραστάσεων.

Εἰς τὰ τέσσαρα κεφάλαια ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται τὸ ἔργον μου «Τοτέμ καὶ Ταμποῦ», προσεπάθησα νὰ ἐφαρμόσω τὴν ψυχανάλυσιν εἰς προβλήματα τὰ ὁποῖα, συσχετιζόμενα μὲ τὴν ψυχολογίαν τῶν λαῶν, μᾶς ἐπαναφέρουν πρὸς τὴν καταγωγὴν τῶν σπουδαιότερων θεσμῶν τοῦ πολιτισμοῦ μας : πολιτικῆ καὶ ἠθικῆ ὁργάνωσις, θρη-

σχεία, ἀπαγόρευσις τῆς αἰμομιξίας καὶ συναίσθημα ἐνοχῆς. Μέχρι ποίου σημείου θὰ δυνηθοῦν αἱ εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον διατυπωθεῖσαι ὑποθέσεις μου νὰ ἀνθέξουν εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῆς κριτικῆς; Δὲν δύναμαι νὰ προβλέψω τοῦτο ἀπὸ τώρα.

Τὸ βιβλίον μου περὶ τῆς «Εὐφυλογίας» ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀπόπειραν ἐφαρμογῆς τοῦ ψυχαναλυτικοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι εἰς ζητήματα καλαισθητικῆς. Πρόκειται περὶ πεδίου μελετῶν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἐξερευνηθῆ ἀκόμη καὶ τὸ ὁποῖον ὑπόσχεται εἰς τοὺς μέλλοντας συνεργάτας πλουσίας ἀνακαλύψεις. Λείπουν πρὸς τὸ παρὸν οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες διὰ τοὺς ἀντιστοιχοὺς πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα κλάδους· ἵνα τοὺς προσκαλέσῃ εἰς συνεργασίαν ὁ Χάρις Σάκς ἴδρυσεν τὸ περιοδικὸν «Ἰμάγο» τὸ ὁποῖον διευθύνει αὐτὸς ἀπὸ τὸ 1912 ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ράγκ. Ὁ Χίτσμαν καὶ ὁ Βιντερστάϊν ἐνεκαινίωσαν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο τὴν ψυχαναλυτικὴν ἐξήγησιν φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ προσωπικότητων, διὰ μελετῶν τὰς ὁποίας εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν συνεχιζομένας καὶ ἐμβαθυνομένας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ

Τὰ ἐπαναστατικὰ συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα ἡ ψυχανάλυσις διετύπωσεν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχικὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ, τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον παίζουν εἰς αὐτὸν αἱ σεξουαλικαὶ ὁρμαὶ καὶ τὴν τύχην ποὺ ἐπιφυλάσσεται εἰς ἐκεῖνα τὰ σεξουαλικά στοιχεῖα τὰ ὁποῖα καθίστανται ἀχρηστα διὰ τὴν ἀναπαραγωγὴν—ἐπέσυραν ἀναγκαίως τὴν προσοχὴν τῶν παιδαγωγῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐδοκίμασαν νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τὰς ἀπόψεις τῆς ψυχανάλυσεως. Τὴν πρώτην σχετικὴν ἀπόπειραν ἔκαμεν ἀξίως ὁ δόκτωρ Πφλίστερ μετὰ εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον μετέδωσε καὶ εἰς ἄλλους παιδαγωγούς. («Ἡ ψυχαναλυτικὴ μέθοδος, 1913. Πρῶτον τεύχος τοῦ «Pädagogium»). Τοιοῦτοτρόπως προσηλύτισε μέγα ἀριθμὸν ἑλβετῶν παιδαγωγῶν ὑπὲρ τῆς ψυχαναλυτικῆς τοῦ ἐκπαι-

δεύσεως. Ὁρισμένοι ἐκ τῶν συναδέλφων του, ἂν καὶ συνεμερίζοντο τὰς ἰδέας του, ἐπροτίμησαν ἀπὸ σύνεσιν νὰ παραμείνουν εἰς τὴν ἀπάνειαν. Καὶ τέλος μερικοὶ βιενναῖοι ἀναλυταὶ φαίνεται νὰ ἔχουν ἐγκαταλείψει τὴν ψυχανάλυσιν διὰ νὰ περιορισθοῦν εἰς κάποιαν ἀόριστον ἱατρικὴν παιδαγωγικὴν.

Διὰ τῆς ὡς ἄνω ἀτελοῦς ἀπαριθμήσεως προσεπάθησα νὰ ὑπογραμμίσω πολλαπλὰς σχέσεις αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξύ τῆς ἱατρικῆς ψυχαναλύσεως καὶ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Ἀποτελοῦν αὐταὶ ἀνεξάντλητον θέμα μελετῶν ποῦ δύναται νὰ ἀπασχολήσῃ ὀλόκληρον γενεὰν ἐπιστημόνων. Εἶμαι δὲ πεπεισμένος, ὅτι ἢ ἐν λόγῳ ἐργασία δύναται νὰ διεξαχθῇ καὶ νὰ ἀχθῇ εἰς αἴσιον πέρασ μόνον ἐὰν καταρριφθοῦν αἱ ἀντιστάσεις, τὰς ὁποίας συναντᾷ ἡ ψυχανάλυσις εἰς τὴν χώραν τῆς γεννήσεώς της.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

"Ακαρπος καὶ ἀκαιρος ἐργασία θὰ ἦτο, πιστεύω, τὸ νὰ περιγράψω ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν τῶν ἐναντίων τῆς ψυχαναλύσεως ἀντιστάσεων.

"Ἡ ἐν λόγῳ ἱστορία δὲν ἔχει τίποτε τὸ κολακευτικὸν διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἐπιστήμης τῆς ἐποχῆς μας. Ὅφειλω ἐντούτοις νὰ τονίσω ὅτι οὐδ' ἐπὶ στιγμήν, ἐσκέφθην νὰ θεωρήσω εἰς τὸ σύνολόν των ὡς ἀξιοκαταφρονητοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀντιπάλους τῆς ψυχαναλύσεως, ἀπλῶς διότι ἦσαν ἀντίπαλοι, ἐξαιρέσει ὅμως ὀρισμένων ἀναξίων ἐπιτηδίων καὶ ἐκμεταλλευτῶν, τοὺς ὁποίους συναντᾷ τις ἄλλως τε καὶ εἰς τὰ δύο στρατόπεδα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης.

Τὴν στάσιν τῶν ἀντιπάλων ἤξευρα πῶς νὰ τὴν ἐξηγήσω, καὶ ἢ πεῖρα μου εἶχε μάθει, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅ,τι ἔχει ὑπαρρότερον ὁ ἀνθρώπος. Ἄλλ' εἶχα λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ἀπαντήσω καὶ ἐξήσκησα ὕλην μου τὴν ἐπαρροῆν διὰ νὰ ἐμποδίσω τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμπλακοῦν εἰς πο-

λεμικήν. Ἡ ὠφέλεια τῶν δημοσίων ἢ διὰ τοῦ Τύπου συζητήσεων μου φαίνεται λίαν ἀμφίβολος, δεδομένων τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐξελλίσσεται ὁ ἀγὼν ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς τὰ συνέδρια καὶ τὰς συνεδριάσεις τῶν ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν εἶχομεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν πλειοψηφίαν ἐναντίον μας καὶ δὲν εἶχα ὑπερβολικὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ αἶσθημα δικαιοσύνης τῶν ἀντιπάλων μας. Ἡ παρατήρησις δεικνύει πόσον σπάνιον εἶναι ἱκανοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ παραμείνουν ἀξιοπρεπεῖς ἢ τουλάχιστον ἀντικειμενικοὶ κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως καὶ πάντοτε ἐσκεπτόμενην μὲ ἀποτροπιασμὸν τὰς τοιοῦτου εἴδους διαμάχας.

Ἀναμφιβόλως ἡ στάσις μου αὕτη, ἐπιβληθεῖσα ἀπὸ τοὺς ρηθέντας λόγους ἔγινεν ἀντικείμενον παρεξηγήσεων. Μερικοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἤμην ἀρκετὰ ἀγαθὸς καὶ καταπτοημένος, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ μὲ λάβουν ὑπ' ὄψιν. Ἡπατήθησαν, διότι εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἐξοργίζωμαι καὶ νὰ ἰβρίζω, ὡς ἐξοργίζεται καὶ ἰβρίζει οἷοσδήποτε, ἀλλὰ ἀπεχθάνομαι νὰ διδῶ φιλολογικὴν ἔκφρασιν εἰς τὰ ἐνδόμυχα αἰσθημάτων μου καὶ προτιμῶ νὰ τηρῶ τὴν στάσιν πλήρους ἀποχῆς.

Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΕΝΝΑΙΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ἀπὸ ὠρισμένης ὁμως ἀπόψεως ἴσως θὰ ἦτο μᾶλλον προτιμότερον νὰ ἀφίσω πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὰ πάθη μου καὶ εἰς τὰ πάθη τοῦ περιβάλλοντός μου. Θὰ ἐννοηθῇ τοῦτο ἀπὸ τὰ ἐπόμενα:

Ὅλοι ἠκούσαμεν νὰ γίνεται λόγος περὶ μιᾶς θεωρίας κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχανάλυσις ἐξηγεῖτο ὡς προϊόν τῶν εἰδικῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος τῆς Βιέννης. Ἐνδιαφέρουσα θεωρία, τὴν ὁποίαν ὁ Ζαγὲ δὲν παρέλειψε νὰ χρησιμοποιήσῃ κατὰ τὸ 1918, μολονότι θεωρεῖ τιμὴν τοῦ πού εἶναι παρισιάνος, δηλαδὴ δημότης μιᾶς πόλεως πού δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θεωρηθῇ ἀνωτέρα τῆς Βιέννης ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀγνότητος τῶν ἠθῶν.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ θεωρίαν, ἡ ψυχανάλυσις, καὶ ἰδίᾳ, ἡ δοξασία καθ' ἣν αἱ νευρώσεις προέρχονται ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας τῆς σεξουαλικῆς ζωῆς, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃ τὸ φῶς παρὰ εἰς μίαν πόλιν ὡς ἡ Βιέννη, κάτω ἀπὸ μίαν ἀτμόσφαιραν κεκορεσμένην μὲ ἡδυπάθειαν καὶ ἀνηθικότητα, ξένας εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ἀποτελοῦσα (ἡ ψυχανάλυσις) οὕτω ἀπλούστατα, τὴν ἀπεικόνισιν, τρόπον τινὰ τῆς θεωρητικῆς ἀγτανακλάσεως τῶν εἰδικῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τῆς Βιέννης.

Λοιπὸν, ἂν καὶ δὲν εἶμαι πατριδοκάπηλος, ἐθεώρησα πάντοτε τὴν θεωρίαν αὐτὴν ὡς τελειῶς παράλογον, μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε πολλάκις διερωτήθην μήπως ἡ ἐπίπληξις αὐτῆ κατὰ τοῦ βιενναίου περιβάλλοντος δὲν ἦτο παρὰ ἕνα εὐφημισμὸς χρησιμεύων νὰ συγκαλύψῃ ἄλλο παράπονον τὸ ὁποῖον δὲν ἐτόλμα τις νὰ διατυπώσῃ δημοσίως. Τοῦτο θὰ ἦτο συζητήσιμον ἐὰν τὸ ἀντίθετον ἦτο ἀληθές, δηλαδὴ ἐὰν ὑπῆρχε μία πόλις οἱ κάτοικοι τῆς ὁποίας νὰ περιορίζουν ἐκουσίως τὰς σεξουαλικὰς τῶν ἀνάγκας καὶ συνάμα νὰ παρουσιάζουν εἰδικὴν προδιάθεσιν διὰ τὰς νευρώσεις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ παρατηρητὴς θὰ ἠδύνατο νὰ συσχετίσῃ τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα καὶ νὰ τὰ ἐξηγήσῃ ὡς αἷτιον πρὸς αἰτιατόν. Συμβαίνει αὐτὸ διὰ τὴν Βιέννην; Καθόλου. Οἱ Βιενναῖοι δὲν εἶναι περισσότερον ἐγκρατεῖς οὔτε περισσότερον νευρικοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους οἰασδήποτε ἄλλης μεγαλουπόλεως. Αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλων εἰς τὴν Βιέννην εἶναι κάπως ἑλσύτεραι, δὲν βλέπει τις ἐκεῖ τὴν αὐτὴν σύνεσιν τῶν πόλεων τοῦ βορρᾶ καὶ τῆς δύσεως, αἱ ὁποῖαι ὑπερφανεύονται διὰ τὴν ἀυστηρότητά των. Τὰ ἰδιαίτερα αὐτὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ βιενναίου περιβάλλοντος εἶναι, ὡς φαίνεται, τοιαύτης φύσεως ὥστε νὰ ἄγῃ εἰς πλάνην μᾶλλον τὸν παρατηρητὴν μας παρὰ νὰ τοῦ παράσχῃ μίαν αἰτιολογικὴν ἐξήγησιν τῶν νευρώσεων.

Ἄλλὰ ἡ πόλις τῆς Βιέννης ἔκαμε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο διὰ νὰ ἀφήσῃ νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἦτο ἐντελῶς ἀμέτοχος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς γεννήσεως τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς κα-

νένα άλλο μέρος του κόσμου οι μορφωμένοι κύκλοι και οι επιστήμονες δεν μεταχειρίζονται τους αναλυτάς με τόσην απροκάλυπτον έχθρικήν άδιαφορίαν.

Ίσως δι' αυτήν την κατάστασιν πταίει ή άποστροφή την όποιαν ήσθάνθησαν πάντοτε διά την διαφήμισιν. Έάν είχαν θελήσει ή συγκατατεθή εις τό να προκαλέσθ ή ψυχανάλυσις εις τάς ιατρικάς εταιρείας της Βιέννης θυελλώδεις συνεδριάσεις, κατά τάς όποιας ήλα τά πάθη θά εξέσπων και όλοι θά εύρισκον εύκαιρίαν να άλληλοϋβρίζωνται, δεν θά ύπήρχε άσφαλώς σήμεραν πλέον καμία πρόληψις έναντίον της ψυχανάλυσεως και ή τελευταία δεν θά ήτο πλέον ξένη εις την πόλιν της γεννήσεώς της. Δέν συνέβησαν όμως ούτω τά πράγματα, και όπως λέγει ό Βαλενστάιν του ύ ποιητού, «οί Βιενναίοι δεν με συνεχώρησαν έπειδή τους έστέρησα από ένα θέαμα».

Να θέσω ύπ' όψιν των αντιπάλων της ψυχανάλυσεως με καλούς τρόπους, ότι ύπήρξεν άδικον και αυθαίρετον εις την στάσιν των, τουτο ήτο δι' έμε κάτι τό όποϊον δεν ήμην ικανός να κάμω. Ο Μπλόυλερ τό ανέλαβε τό 1911, με τό έργον του, «Η Ψυχανάλυσις του Φρόυντ, άμυνα και κριτικά παρατηρήσεις», και τό έπραξε κατά τρόπον αξιόλογον. Ητο τόσον φυσικόν, από μέρος μου, να είπω πολλά καλά διά τό βιβλίον αυτό, του όποϊου ό συγγραφεύς στρέφει την κριτικήν του έναντίον και των δύο παρατάξεων, ώστε σπεύδω να είπω κατά τι δεν συμφωνώ με αυτόν. Μαρτυρεί κάποιαν μεροληψίαν, άποδεικνύεται πολύ έπιεικής διά τά λάθη και σφάλματα των αντιπάλων και πολύ αυστηρός δι' εκείνα των όπαδών της ψυχανάλυσεως. Τουθ' όπερ έξηγει, κατά την γνώμην μου, διατι ή κρίσις ενός ψυχιάτρου της άξιας του Μπλόυλερ, ενός επιστήμονος άναμφισβητήτου διανοητικής ικανότητος και ανεξαρτησίας, δεν έπηρέασε ποσώς τους συγχρόνους του. Άσφαλώς δεν θά μάθω τίποτε νέον εις τον συγγραφέα του «Θ υ μ ι κ ο υ» (Μπλόυλερ) τονίζων εις αυτόν ότι ή επίδρασις ενός έργου έξαρτάται περισσότερο από την φύσιν του θυμικού του τόνου παρά

ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα περιέχει. "Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν ὁ Μπλόυλερ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐξασκήσῃ, ὄχι πλεον ἐπὶ τῶν καθαρῶν ψυχιάτρων, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ὁπαδῶν τῆς ψυχανάλυσεως, αὐτὴν τὴν ἐπιρροὴν τὴν κατέστρεψεν ὁ ἴδιος ἀργότερον, ἀποκαλύπτων εἰς τὴν «Κριτικὴν τῆς Φροϋνδικῆς θεωρίας» (1913) τὸ ἀντίστροφον τῆς στάσεώς του ἀπέναντι τῆς ψυχανάλυσεως. Εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο, ἀφίνει ἄθικτα τόσον ὀλίγα πράγματα ἀπὸ τὴν οἰκοδομὴν τῆς ψυχαναλυτικῆς θεωρίας ὥστε οἱ ἀντίπαλοι τῆς τελευταίας ὑπεδέχθησαν μὲ ἀγαλλίαν τὸν νέον σύμμαχον. "Ὅμως, εἰς τὴν καταδικαστικὴν ἐτυμηγορίαν τὴν ὁποίαν διατυπώνει, ὁ Μπλόυλερ, ἀντὶ νὰ ἐκφέρῃ νέα ἐπιχειρήματα ἢ νέας παρατηρήσεις, ἀξιῶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς ἰδικὰς του γνώσεις ἐπὶ τοῦ θέματος, τῶν ὁποίων τὴν ἀνεπάρκειαν δὲν σκέπτεται νὰ ὁμολογήσῃ, ἀντιθέτως πρὸς ὅσα εἶπεν εἰς τὰ προηγούμενα ἔργα του. Αὐτὴν τὴν φορὰν, ἡ ψυχανάλυσις ἐκινδύνευε νὰ δοκιμάσῃ μίαν ὀδυνηρὰν ἀπώλειαν. Ἄλλὰ εἰς τὸ τελευταῖόν του ἔργον «Αἱ κριτικαὶ τῆς σχιζοφρενίας» (1914), ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ὁποίου ἐπεκρίθη διότι εἰσήγαγε τὴν ψυχανάλυσιν εἰς ἕνα βιβλίον περὶ τῆς σχιζοφρενίας, ὁ Μπλόυλερ καταφεύγει εἰς τὴν «θρασύτητα», κατὰ τὴν ἔκφρασίν του.

«Ἄλλὰ τῶρα, λέγει, εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ φανῶ θρασύς. Φρονῶ ὅτι ὅλαι αἱ ψυχολογικαὶ θεωρίαι αἱ ὁποῖαι μᾶς προσεφέρθησαν ἕως τῶρα πρὸς ἐξήγησιν τῶν δεσμῶν οἱ ὁποῖοι συνδέουν μεταξὺ ἀλλήλων τὰ συμπτώματα καὶ τὰς ψυχογεννητικὰς ἀσθενείας ἀπέτυχον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἀλλ' ἡ ψυχολογία τῶν ἀδύτων στρωμάτων (Tiefenpsychologie) ἀποτελεῖ μέρος τῆς ὑπὸ δημιουργίαν ἀκόμη ψυχολογίας ἡ ὁποία χρειάζεται εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ νὰ ἐννοήσῃ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ νὰ ταῦς θεραπεύσῃ λογικῶς. Πιστεύω μάλιστα ὅτι εἰς τὸ ἔργον μου περὶ τῆς σχιζοφρενίας ἔκαμα ἕνα βῆμα, ἴσως μικρᾶς ἀξίας, πρὸς τὴν κατεπίθουσαν ταύτην. Αἱ πρώται μου δύο

δηλώσεις είνε βεβαίως ακριβείς. Κάμνων τήν τελευταίαν αὐτήν, ἴσως πρῶτον σφάλμα».

Ἐπειδή ἡ «Ψυχολογία τῶν ἀδύτων» δέν σημαίνει κατὰ βάθος παραψυχανάλυσιν, δυνάμεθα πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἀρκεσθῶμεν μετὴν ὁμολογίαν ταύτην.